

לדברים אלו שחר דאין תאמר דבהל' י"ד פסק דמועיל שינוי לידה למזבח והא כתב בסוף הל' י"ב וריש הל' י"ג, דנרבעת כו' כשהיתה מעוברת וולדן אסור למזבח כמותן אלמא דלא מיקרי שינוי לידה למזבח, ולדבריהן יהי' סותר דבריו מיניה וביה ולמה לך לתמוה מרחוק, מהל' גזילה, ומהמועתק תראה שעמדתי על דבריו הל' י"ד שלשונו שם אומר דרשני, אבל לומר שפסק בהל' י"ד ששינוי לידה מועיל למזבח זה דבר שאי אפשרי.

הי' זה שלום לך ממני חותנך אוהבך

הק' ש' איגר

סימן מב

לבל יהיה הענין אשר באתני עם זוכרי כבוד שמו ושומי פני לדבר אליו מהול ביגון, לא אשא על שפתי התלאות אשר מנעוני מבוא להשיב על מכתבו הטהור אשר השגתינו טרם הגיע הסתיו, וכבר הכינותי פעם מכתב לכבודו במעט הימים אשר נחתי למן יום ההוא עד עתה, ונשאר גם הוא בידי, ובבוא מכתבו שנית לא מצאני בביתי, כי הלכתי בדרך אחרי קומי ממשכני לק"ק קראקא, עם כבוד ח"ו הגביר מ' הירש נ"י, לא שיח ולא שיג לי שמה רק למען המיר רעיוני וחושי בי, וכבואי ואורו עיני מדבריו הבהירים, לא ישקוט רוחי בקרבי עד אם דברתי דברי אל כבודו, ואולם באמרותיו הראשונים, אם אמנם חביבים הם אלי מאד, בשכל רב יסדם, ובחפץ אמת הטביעם, ונפשי צמאה לרוות מחכמתו עוד במקצת מן הדברים אשר יש לי לשאול עליהם, אניה מהם היום מחוסר העת, ואולם על מכתבו האחרון אשים דברתי, אם כי מעט האכיות המה בלתי ראויים להעלותם לפני כבודו, בטחתי באהבתו העזה אלי כי בזה לא יבוזם, ואם שגיתי ולא השגתי עומק דעתו, ישיבני להביגני ולהעמידני עליו.

והנה ר"מ נ"י שם טעם לאותן דברים שמצאנו לרבותינו הראשונים דאינם נמסרים לשליח כמו הקדש והפקד ועוד רבות², דהוא כיון דתכלית היוצא ממעשה הנעשה בו צריך

1 כתב המעתיק בשולי כתב היד: לא נודע למי נכתבה תשובה זו.
2 עיי' ר"ן פ"ק דפסחים שכתב שאין הפקר מועיל על ידי שליח. וכתב הב"י או"ח סי' תלד בטעם הדבר כיון שהפקד הוא בתורת גזר ואין שליחות מועילה בגזר. ולענין הקדש עיי' מהרי"ט ח"א סי' קכו שכתב שאינו מועיל ע"י שליח דמילי לא ממסרי לשליח. והקשו עליו האחרונים דמילי לא ממסרי לשליח נאמר רק לענין שאין השליח יכול למסור לשליח אך הבעל דבר יכול לעשות שליח גם למילי, עיי' מחנה אפרים הל' שלוחין ושותפין סי' ז, ושו"ת נודע ביהודה מהד"ת חיו"ד סי' קמו, ועיי' דרוש וחדוש רעק"א גיטין לב, א.

מהרת למצוא בני פירוש חדש דמעיקרא בהמה על האם קאי לא שערוהו אבותינו ותצטרך לדחוק טובא בסיום לשון הש"ס "דשא הוא דאחיזא באנפא" והוכרחת ג"כ להמציא סברא חדשה דאין שינוי במקצת ועובת באר מים חיים פרש"י ז"ל דכ' דמעיקרא במעי אמו כו' דמבואר ממנו דעל הולד קאי, וגם א"י על מה זה נצרכת לכך לסלק הערתי, והלא גם אלו הנחת הפירוש שברש"י ז"ל היית יכול לסלק ההערה ולומר דע"כ שפיר אצטריך באתנן הם ולא וולדותיהן דמטעם שינוי לא הי' הולדות מותרין משום דהולד במעי אמו קרוי בהמה והשתא בהמה ולא נשתנה.

ב' כתבת "והכי מוכרח ממה דבמתני' תמורה ל' א גבי וולדות אתנן כתיב הטעם בצידו דהם ולא וולדותיהן ואלו במתני' שאחרי' בסמוך בוולדות כל אסורי מזבח לא הביאה המתני' שום לימוד, וזהו הדבר דוולדות אסורי מזבח מותרין מ' שינוי ומיירי שנאסרו ואח"כ נתעברו וא"כ א"צ שום לימוד ע"ז, אבל באתנן דמיירי גם בנתן לה בהמה מעוברת ולא מיקרי שינוי כסברא הנ"ל ע"כ צריך ללימוד לומר דאין דעתו על הולד ולא נאסר מעולם" עכ"ל.

ואיני מכיר מה רצית להכריח, אם דטעם היתר ולדות דאתנן אינו משום שינוי אלא טעם אחר יש לו, א"צ בו דהרי זה מונח גם בההערה דידי דלמה ל' לבית הלל בבבא קמא ריש דף ס"ז לדרוש תרתי הם ולא שינוייהן הם לא וולדותיהן (וע"כ וולדותיהן טעם מיוחד להן) ת"ל דמותרין מכלל ולא שינוייהם (ורק משום קושי לשון הרמב"ם הל' י"ד רציני דס"ל דהתירן מ' שינוי הוא) ואם באת להכריח דמטעם דאין דעתו על הולד הן מותרין ולא מאיזה טעם אחר, ע"ז אין לך הכרח בדברי, גם א"י אם היתר מ' שינוי מסברא ידעי, ופשיטא כ"כ דלמימרא לא צריך ל"ל דכ' קרא באתנן הן ולא שינוייהן, וע"כ הלא יותר נוח הי' להכריח היפוך דבריהן, לומר דטעם וולדות כל אסורי מזבח הוא משום שינוי ומאתנן ילפי' לה, וע' ע"ז מ"ו ב' תד"ה יש שינוי, ומש"ה לא הביא במתני' הלימוד דסמך התנא אמתני' שלפניו, ואמר "דוולדות אסורי מזבח מותרים מ' שינוי ומיירי שנאסרו ואח"כ נתעברו" איני יודע להלום דאם נתעברו אח"כ מה צריך להיתר שינוי והלא בעת חלות האיסור לא הי' הוולדות במציאות דיחול האיסור עליהן, ומה דנולדו מהאם האסורה אינו אסור דזה וזה גורם הוא, וא"כ לא נאסרו מעולם וכך הי"ל לומר, "ומיירי בנאסרו ואח"כ נתעברו וע"ז אין צריך שום לימוד דפשיטא דהן מותרים דהא לא נאסרו מעולם" גם סיימת "ודברי הרמב"ם צע"ג דפ"ב הל' גזילה פסק דלידה לא הי' שינוי אף גבי גזל ואלו בפ"ג מה' א"מ הל' י"ד פסק דוולדות אסורי מזבח מותרים אף למזבח מ' שינוי" ואין

למעשה אלימא באחד הקנינים, אלא שחכמתו ב"ה גזרה בזה שמעשה מעט שהוא הדבור תחזיק כמרוכה. וכל כך לא אלים השליח אלא היכא שעושה פעולה שלמה הראויה כפי האיכות היוצא ממנה.

והנה סברתו נכונה וישרה, אפס העומד לנגדה לכאורה, הוא מה דמצינו גבי תרומה בדבור גרידא נפקת מן הבעלים ונעשית ממון כהנים שלא כדת בשאר מן המקומות דצריך קנין להפקיע מאתו, ומכל מקום רבתה התורה שיהיה שליח כמותו, ויש לנו ללמוד מזה אל השאר.

ומקום היה לומר דכמו דמצינו סוף פרק המקדיש שדחו ערכין דף כ"ט א', דבכור אף דקדוש הוא מרחם, אמרה התורה דהבעלים צריכים להקדיש^{אוצרות התורה} כן הענין גבי תרומה דהתורה הפקיעה ממנו חלק מהיוצא השדה להיות תרומה, אלא דהצריכה ג"כ שיקראו הבעלים לה שם, ולאותו חלק אשר יקרא לה האדם בשם, זהו שהתורה מפקעת אותו הימנו, ועדיף עוד מבכור, דאם לא הקדישו מכל מקום קדוש, מה שאין כן בתרומה דלא הקדישתו התורה עד שיקרא לה שם, וכיון דצריכים הבעלים שיקראו לה שם, צריכים אנו לכח שיהיה בהאי דבור כמותו, ולא שדבור השליח יפעול יותר מכח הדבור בכל מקום כי אפקעתא דמלכא הוא ואין תכלית יוצא מהדבור כי אם במה שהוא דובר מה שאין כן בהקדש³.

ואין לסתור סברתי ממה דדחו ריש פרק האיש מקדש קדושין מ"א ע"ב, משום דאיכא למפרך שכן ישנו

3 לפי דברי רבנו אפשר לבאר את טעם הדין בנדרים יג, ב, דהמתפיס בחלת אהרן ובתרומתו מותר דלא הוי דבר הנדור, ופירש הר"ן דהאסור לא מחמת גדרו אלא רחמנא רמא אסורא עליה, ועיי' בחדושי הגר"ש שקאפ על נדרים שם, שמקשה מאי נ"מ בין הקדש לתרומה, דהא שיטת הר"ן נדרים לד, ב, דהמזכה להקדש ע"י חצירו מעל, ובכה"ג הרי לא נעשה האסור על ידו רק שמזכה ע"י חצירו להקדש וכיון שנקנה להקדש יש בו מעילה, וא"כ יתכן דבכל מקדיש הוא רק מקנה להקדש והתורה אסרת וא"כ מאי נ"מ בין מתפיס בהקדש למתפיס בתרומה, ולדברי רבנו החלוק ברור דבהקדש הוא מיחו את החפץ לגבוה ולכן מקרי דבר הנדור, אך בתרומה הוא אינו עושה כלום אלא כשאומר כך התורה גונת לזה שם תרומה וא"כ אינו דבר הנדור. אמנם יש לעיי' לפי דברי רבנו מהתוס' יבמות צג, א ד"ה קנויה שכתבו לענין תרומה את הכלל "אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוס", ולדברי רבנו לכאורה לא מתאים כאן כלל זה כיון שהוא אינו פועל כלל חלות בתרומה.

במחשבה, ולדברי לא מצינו שהתורה הקילה בזה לומר דגם מחשבה כמעשה כיון דאין צריך כלל למעשה, ובה שלא הצריכתו התורה כי אם מחשבה אין בו צד קולא. די"ל דזה באמת פרכת הש"ס כיון דלא מצאנו בשום מקום ממש במחשבה, אם כן על כרחך לא צריך בזה כלל לשום פעולה, אלא להעדפה גזרה התורה שצריך מחשבה, ואם כן מה דמועיל שליחות בזה דאין יוצא ממנו פעולה כלל ליכא למילף שליחות במקום שצריך לפעול דבר.

אולם עדיין אני מתקשה בהבנת דברי ר"מ נ"י כי מה הועיל על נזירות דפשיטא ליה לרמב"ן⁴ דלא מועיל בו שליחות, כמוכא בבית מאיר [אהע"ז סי' קכ], ובשלמא נדר דנעשה הדבר אצלו כהקדש דמתסר חפצא עליה, עולים בו דברי מעלתו כהוגן, כיון דבכל מקום צריך קנין לחול רשות אחרים על איזה דבר וכאן אלים הדיבור לתת עליו רשות הקדש, אבל נזיר דהחפץ כדקאי כמו שכתב הרא"ש בפירושו לנדרים דף ב' ריש ע"ב, אלא דהוא נאסר בו, והיכן מצאנו דלאסור עצמו מדבר צריך בשום מקום למעשה יותר מן הדבור עד שנאמר שבמקום זה אלים הדבור יותר מכחו ויכלתו.

ועוד לי קצת רמז לסתור דברת ר"מ ז"ל, ואם אמנם ידעתי בעצמי כי אינם ראייה לסתור, זכר מיהו איכא, והוא ממה דמצינו דקנין משיכה ברשות הרבים אף דאינו אלים לקנות, מ"מ גבי גנב וגזלן אלמיה לקנות לענין חיוב אוגסין, ומצינו דגם אם שליח הגנב עשה בו קנין זה הקל, אמרינן שלוחו כמותו אף דתכלית הקנין והעמדה ברשותו צריכה לקנין ממש כדאמרינן [ב"מ י, ב] "ידו אין לי אלא ידו", מ"מ כיון דבדידיה מועיל בזה קנין הקל ומחזיק כחוק, ה"ה גבי השליח, דהא מקור סברת הג"ל דסובר דמהני משיכה ברשות הרבים הוא משום דמשמע ליה מה דתני במתני', ב"ק פרק מרובה דף ע"ט א' ה"י מושכו ויוצא כו' הוא בכל מקום אף לרשות הרבים, וא"כ גם בסיפא שם גבי נתנו לבכורות הפירוש כן הוא ושם מפרשה הג"ל לענין שליחית הגנב, וכפירוש ב' של רש"י. [חסר]

4 בבא בתרא קכו, ב, ועיי' תוס' נזיר יא, א ד"ה דהוי.